Ville Kajala

Lausunto
10.12.2020

Eduskunnan talousvaliokunta
tav@eduskunta.fi

Viite: HE 210/2020 vp.

HALLITUKSEN ESITYS LAIKSI KILPAILULAIN MUUTTAMISESTA

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt Keskuskauppakamarin kirjallista lausuntoa hallituksen esityksestä laiksi kilpailulain (jäljempänä KilpL) muuttamisesta (HE 210/2020 vp.). Lausuntonaan Keskuskauppakamari esittää kunnioittavasti seuraavan.

Yleistä

Hallituksen esitys liittyy ns. ECN+ -direktiivin ((EU) 2019/1) kansalliseen täytäntöönpanoon. Hallituksen esityksen tarkoituksena on tehdä KilpL:iin direktiivin edellyttämät muutokset. Hallituksen esityksessä esitetään lisäksi tehtäväksi joitakin kansallisiin tarpeisiin perustuvia muutoksia eräisiin KilpL:n säännöksiin sekä 1.1.2020 voimaan tulleen oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain edellyttämät muutokset kilpailulain muutoksenhakua koskevaan sääntelyyn. Lisäksi kilpailunrajoituksen perusteella määrättävän seuraamusmaksun suuruuden määrittämistä koskevaa sääntelyä ehdotetaan täsmennettäväksi nykyisestä.

Keskuskauppakamarin lausunnon pääkohdat ovat:

- Direktiivin kansallisessa täytäntöönpanossa ja KilpL:n soveltamisessa on turvattava elinkeinonharjoittajien oikeusvarmuus ja ennakoitavuus. Tarve kilpailu- ja kuluttajaviraston (KKV) antamalle ennakolliselle kilpailuneuvonnalle on korostunut.
- KKV:n antamia väliaikaismääräyksiä ei tulisi muuttaa toistaiseksi voimassa oleviksi.
- Uusia säännöksiä seuraamusmaksuista, väliaikaismääräyksistä ja menettelytaparikomuksista tulisi soveltaa vain tekoihin tai laiminlyönteihin, jotka on tehty lain voimaantulon jälkeen.

Oikeusvarmuus ja ennakoitavuus turvattava kilpailulain soveltamisessa

Keskuskauppakamari korostaa elinkeinonharjoittajien tarvetta oikeusvarmuuteen ja ennakoitavuuteen direktiivin kansallisessa täytäntöönpanossa ja KilpL:n soveltamisessa. Kilpailurajoituksen perusteella määrättävien seuraamusten ankaroituessa elinkeinonharjoittajien tarve saada ennakollista kilpailuneuvontaa KKV:lta korostuu. Keskuskauppakamari pitää myös tärkeänä, että uudet elinkeinonharjoittajien yhteenliittymiä koskevat säännökset ovat riittävän selkeitä niin, ettei epäselvistä säännöksistä aiheutuva seuraamusten pelko tosiasiallisesti rajoita yhdistymisvapautta.

ECN+ -direktiivi ja ehdotetut elinkeinonharjoittajien yhteenliittymiä koskevat säännökset koskevat lähtökohtaisesti myös erilaisia järjestöjä. Järjestöt hyödyttävät yhteiskuntaa muun muassa vaikuttamalla yritysten toimintaedellytyksiin ja toimimalla kanavana tavoittaa yrityksiä laajasti. Taloudellisen seuraamuksen uhka voi tosiasiallisesti rajoittaa elinkeinonharjoittajien yhdistymisvapautta. Keskuskauppakamari pitää siksi tärkeänä, että elinkeinonharjoittajien yhteenliittymiä koskevat säännökset olisivat mahdollisimman selkeitä.

Säännösten selkeyden ja soveltamisen ennakoitavuuden kannalta Keskuskauppakamari pitää kannatettavana sitä, että direktiiviin perustuvaa KilpL 47 a §:n 2 momentin epäselvää ilmaisua ”yhteenliittymän hallitus tai muu päätöksentekoelin” on pykälän perusteluissa selvennetty niin, että ilmaisu kattaa vain yhteenliittymän säännöissä tai vastaavissa perustamisasiakirjoissa määritellyt muodolliset päätöksentekoelimet.

Väliaikaismääräysten voimassaolo

Keskuskauppakamari vastustaa KilpL 45 §:ään ehdotettua muutosta, jonka mukaan väliaikaismääräykset olisivat jatkossa toistaiseksi voimassa olevia. Direktiivi ei edellytä voimassa olevan sääntelyn muuttamista. Voimassa olevassa KilpL 45 §:ssä säädetty 90 päivän määräaika väliaikaismääräyksen voimassaololle on ollut laissa vasta vuoden. Ehdotettu muutos rajoittaisi liiketoiminnan harjoittamisen vapautta, heikentäisi perusteetta elinkeinonharjoittajien oikeusturvaa ja siirtäisi prosessuaalista taakkaa viranomaiselta elinkeinonharjoittajalle. Muutos ei myöskään kannustaisi KKV:oa nopeuttamaan omia tutkimus- ja käsittelyaikojaan.

Muut kommentit

Ehdotetun KilpL 47 a § 2 momentin mukaan elinkeinonharjoittajien yhteenliittymällä on vuoden määräaika seuraamusmaksun maksamiseen ennen kuin KKV voi päättää maksun perimisestä miltä tahansa yhteenliittymän päätöksentekoelimen jäseniltä. Keskuskauppakamari toteaa, että vuoden määräaika voi tosiasiallisesti olla lyhyt, jos yhteenliittymä joutuu keräämään maksuja jäseniltään. Vaikka määräajan lyhyyttä hieman lieventääkin KKV:lle jätetty harkinnanvara perimispäätöksen tekemisessä, Keskuskauppakamari kiinnittää talousvaliokunnan huomiota siihen, että säännöksen perusteluissa ei ole mainittu KKV:n harkintaan vaikuttavana seikkana mahdollisen maksusuunnitelman olemassaoloa ja noudattamista.

Keskuskauppakamari pitää myös elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän päätöksentekoelimissä edustettuina olevien ja jäseninä olevien elinkeinonharjoittajien oikeusturvan kannalta tärkeänä, että näille KilpL 47 a §:n 4 momentissa asetettu käännettyyn todistustaakkaan perustuva näyttökynnys tietämättömyydestä kielletystä kilpailunrajoitustoimenpiteestä on kohtuullisella tasolla. Tältä osin Keskuskauppakamari pitää kannatettavana säännöksen perustelujen toteamusta siitä, että tietoisuus yhteenliittymän päätöksestä ratkaistaisiin asiassa esitetyn näytön kokonaisarvioinnin perusteella.

Keskuskauppakamari katsoo, että uusia säännöksiä seuraamusmaksuista, väliaikaismääräyksistä ja menettelytaparikkomuksista tulisi soveltaa vain tekoihin tai laiminlyönteihin, jotka on tehty lain voimaantulon jälkeen. Säännösten soveltaminen lain voimaantulon jälkeen jatkettuihin kilpailunrajoituksiin ja menettelyihin johtaisi lain taannehtivaa soveltamiseen, mikä ei olisi elinkeinonharjoittajien oikeusturvan näkökulmasta kohtuullista.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Ville Kajala
johtava asiantuntija